

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.24>

УДК 37.01: 141.2:[113+13]

Тюріна Т. Г.

ГАРМОНІЯ ВЗАЄМИН ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ: НООСФЕРНИЙ ПІДХІД*

У статті охарактеризовано ключові ідеї концепції біосфери і ноосфери В. Вернадського щодо взаємостосунків людини і природи. Розглянуто людину як органічну складову біосфери, розкрито системний взаємозв'язок людини і навколишнього середовища. Визначено людську свідомість як головний чинник, що визначає якість і характер взаємостосунків у системі "Людина – Природа". На основі теоретичних досліджень вчених доведено, що Земля – це жива, складна саморегулююча інформаційно-енергетична надсистема. Визначено, що людство своєю негативною енергетикою, деструктивною діяльністю стало однією із головних причин порушення балансу природних екосистем, активізації планетарних процесів, катаклізмів. Розглянуто шляхи виходу із екологічної кризи: коеволюційний співрозвиток людини, природи і суспільства; перехід від біосфери у свідомо організовану і керовану людиною ноосферу, ноосферну цивілізацію; виховання людини з ноосферним рівнем свідомості, яка усвідомлює свою космопланетарну відповідальність за життя на Землі і в Космосі, екологію планети, і прагне жити у гармонії з собою і світом.

Ключові слова: концепція біосфери і ноосфери В. Вернадського, система "Людина – Природа", екологічна криза, коеволюція, ноосферна людина.

Екологічні проблеми, з якими зіткнулося людство у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., свідчать про глибоку дисгармонію, порушення балансу в системі "Природа – Людина". Ще століття тому В. Вернадський наголошував у своєму вченні про біосферу і ноосферу про необхідність гармонізації взаємостосунків людини і природи, важливість їх коеволюційного спів розвитку.

Мета статті – узагальнити та систематизувати погляди дослідників минулого і сучасності щодо розуміння причин глобальної екологічної кризи та пошуку шляхів її розв'язання, ґрунтуючись на ноосферному підході сучасної науки.

Дослідження таких відомих мислителів, філософів-космістів минулого століття як О. Аксаков, В. Вернадський, І. Кирєєвський, В. Соловйов, М. Федорів, О. Чижевський, К. Ціолковський, а також таких сучасних дослідників як В. Александров, В. Волченко, Л. Гумільов, Ю. Гаряєв, А. Дмитрієв, В. Казначєєв, Г. Караваєв, К. Коротков, М. Моїсеєв, Н. Петров, О. Субетто, А. Тарко, Т. і В. Тихоплави, Г. Усманова, І. Яницький та ін. свідчать, що проблема взаємостосунків у системі "Людина – Природа" залишається актуальною протягом століть. Особливо вона загострилася у наш час.

Значний вплив на наукове обґрунтування перспектив людства у взаємостосунках з природою у найближчому та віддаленому майбутньому має

---

* Ноосферний, космопланетарний підхід розглядає людину і світ як єдиний інформаційно-енергетичний Космоорганізм, а особистість як важливу активну складову цього організму; розкриває характер взаємозв'язків між людиною і космопланетарним світом.

вчення про біосферу та ноосферу В. Вернадського.

Вчений-дослідник запропонував абсолютно новий підхід до явища виникнення життя, проводячи ідею універсального взаємозв'язку і цілісності процесу еволюційного розвитку усього живого, розкриваючи системний взаємозв'язок людини і її середовища та узагальнюючи наукові основи нерозривного єднання всього живого на Землі, як частини розвитку Всесвіту.

Однієї з ключових ідей, що лежать в основі теорії В. Вернадського про біосферу і ноосферу, є те, що людина не є самодостатньою живою істотою, яка живе окремо за своїм законами, вона співіснує усередині природи і є її частиною. Ця єдність обумовлена насамперед функціональною нерозривністю навколишнього середовища і людини, що довів В. Вернадський як біогеохімік. "Організм без зовнішнього середовища, яке підтримує його існування, неможливий, тому в наукове визначення організму повинно входити середовище, що впливає на нього" (Вернадский, 1965, с. 142).

Розглядаючи людину як вище еволюційне досягнення біосфери, прояв її розумного витоку, В. Вернадський підкреслював, що людство є складовою частиною біосфери й повністю залежить від її якісного стану. Свідома взаємодія людини й біосфери, за В. Вернадським, означає новий закономірний етап в її еволюції – перехід в ноосферу (сферу духовного розуму). Людський розум перетворюється на планетарне явище, що обумовлює розвиток якісно нової культури ставлення до природи (Вернадский, 1987, с. 93).

Згодом В. Вернадський дійшов висновку: саме свідомість людини є головним фактором, який суттєво визначає "якість" відношень в системі "людина-природа", саме свідомість людини (її думки, слова, почуття, воля) є відображенням моральності, ціннісних орієнтирів у світі.

В. Вернадський у своєму вченні про біосферу, наголошував, що вона є активною оболонкою Землі, де живі організми, включаючи людину, сукупно впливають на кількісний та якісний стан навколишнього середовища й виявляють себе як геохімічний фактор планетарного масштабу і значення (Вернадский, 1987, с. 95).

За словами В. Вернадського, біосфера перебуває в постійному розвитку, а вся сукупність живих організмів в біосфері – це єдина, злагоджена до найтонших взаємодій (в інформаційному відношенні) система, в якій всі елементи (від клітини до організму в цілому) взаємовпливають один на одного. "Людина повинна зрозуміти, – підкреслював В. І. Вернадський, – ... що вона не випадкове, незалежне від оточення (біосфери або ноосфери) вільно діюче природне явище" (Вернадский, 1988, с. 28).

Сучасні вчені доводять, що наша планета – це живий інформаційно-енергетичний організм, високоорганізована надсистема. Про те, що Земля – жива істота, яка має душу, дихає і розвивається, стверджував ще 6 тисяч років тому великий Гермес Трисмегист у своїй "Смарагдовій Скрижалі". Про розумність Землі писали у своїх працях В. Вернадський, О. Чижевський, О. Реріх, М. Тімофєєв-Ресовський, К. Ціолковський, а серед сучасних вчених досліджують цю проблему А. Васильчук, В. Волченко, Ю. Гаряєв, В. Гейзенберг, А. Дмитрієв, А. Дубров, В. Казначєєв, Г. Караваєв, М. Петров, Т. і В. Тихоплави, А. Швейцер, І. Усманова, І. Яницький та ін. Відомі мислителі

минулого та сучасні вчені вказують на єдність і взаємозв'язок людини і світу, розглядають людство як невід'ємну складову планети, що повинно біологічно функціонувати за законами материнського організму.

Як вважають сучасні дослідники, Земля, будучи надскладною саморегулюючою системою, має комунікації у вертикальному і горизонтальному напрямках. Наша планета чітко реагує як на те, що відбувається навколо неї у космічному просторі, так і на те, що відбувається на її поверхні, тобто на поведінку людей. На думку Г. Караваєва, Земля входить у загальний інформаційно-енергетичний обмін Всесвіту, а сигнали про порушення екологічних і етичних законів, виникнення негативного інформаційно-енергетичного поля можуть призвести до відповідних дій з боку усієї системи. Люди, на превеликий жаль, не задумуються якої якості енергію вони випромінюють у поле планети і чим планета відповідає на їхні "темні", руйнуючі думки та емоції.

За тисячі років усі покоління Землі завдали своєю бездумною і бездуховною діяльністю величезної шкоди нашій планеті. Йдеться про забруднення і руйнування довкілля.

Людство на рубежі XX і XXI віків вступило в конфлікт з Природою на Землі, вірніше з Біосферою Землі. Біосфера останніми роками деградує настільки швидко, що загроза біожиття на Землі стає реальною. І це прямий результат безрозсудної взаємодії цивілізації з природою в ланцюзі енергоматеріального обміну.

Людство повільно переймається розумінням того, що "життя на Землі являє собою єдиний організм, і що тінь, яка впала на деяку точку, викличе наслідки по усій Земній кулі, що ми усі до єдиного відповідальні за порядок життя на нашій планеті" (В. Гейзенберг, лауреат Нобелівської премії).

Отже, будучи невід'ємною складовою біосфери Землі, людство своєю негативною енергетикою вносить у діяльність біосфери дисбаланс, порушуючи гармонію, і тому являє собою реальну загрозу і небезпеку для планети. Зокрема, як свідчать дослідження останніх років, активізація планетарних процесів: часті землетруси, повені, цунамі, тайфуни, урагани, зсуви ґрунту, озонові діри – викликані саме людським фактором, негативним інформаційно-енергетичним впливом землян на Живий Організм Планети. Сюди ж можна віднести й глобальні кризи, погіршення стану здоров'я людей, зміни метеоумов та інші фактори.

Як стверджував В. Вернадський, не можна допускати розриву між природою і людиною, між стихійними процесами, що відбуваються в природі і суспільстві, з одного боку, і Розумом, науковою думкою з іншою.

М. Моисеев у монографії "Людина і ноосфера" писав: "Двадцяте століття, ймовірно, увійде до історії як "століття попередження", тому що людство виявилось на "порозі "забороненої межі" і встала "проблема рятувального взаємовідношення Людини і Природи" (Моисеев, 1990).

Отже, якщо людство поводитиметься подібно до планетарної "ракової пухлини" в "живому тілі" Біосфери Землі, то воно буде знищено "імунними механізмами" біосфери планети Земля.

Земля – це наш загальний Дім, це жива сутність космопланетарного

масштабу, яка реагує на наше ставлення до неї зміною клімату, природними катаклізмами, стихійними лихами, появою “страшних” хвороб із руйнівними програмами всередині людського організму, народженням все більшої кількості дітей з відхиленнями тощо. Складається враження, що людство підійшло до критичної межі свого розвитку.

Наша позиція лише споживача стосовно природи породжує внутрішню агресію, яка руйнує нас самих, тому що наше тіло складається із тих самих енергій, що й природа, тому що ми – її частинка, її складова. І чим більше ми руйнуємо природу, тим більше руйнуємо себе зсередини: і якщо загине планета (весь організм), помремо і ми (його частина).

Як вказує А. Дмитрієв у своїй книзі “Вогняне перетворення клімату Землі” (Дмитриев, 2002), причиною природних катаклізмів, усіх земних криз і катастроф є нерозуміння людиною своєї місії, неспроможність усвідомити себе частиною всієї системи, всього земного і космічного організму: своєї ролі і свого впливу на сонячно-земні процеси і сонячно-планетарні зв’язки, а відповідно, і на стан усієї планети.

Аналогічно, і такі відомі сучасні вчені як В. Тихоплав і Т. Тихоплав також взаємопов’язують міцний негативний потік інформації – енергії, яку випромінює егоцентрично орієнтоване людство Землі – з виникненням природних катаклізмів, зростанням міжнаціональних конфліктів. Автори пишуть, що добрі думки, слова, справи сприяють формуванню позитивної енергії, а особливо в тих випадках, коли проявляються великодушність, милосердя, співчуття, говоряться слова молитви і любові, здійснюються шляхетні вчинки. А засоби для запобігання катастрофам, за словами авторів, не потрібно винаходити – вони давно надані людству через Біблійні заповіді.

На початку третього тисячоліття перед людиною виникла нова проблема – підтримка гармонії в самій природі в умовах залучення природних систем до сфери своєї діяльності, тому людина повинна усвідомити, що вона має нести відповідальність за гармонію у зовнішньому світі так само, як вона відповідальна за життєдіяльність власного організму.

Неминучість переходу біосфери в ноосферу, ознакою якої є розумне відношення людини до природи, були висловлені В. Вернадським ще на початку ХХ століття. Він писав, що вплив людини на навколишню природу повинен контролюватися розумом, вийти на ноосферний рівень (Вернадский, 1989, с. 176-188).

Саме перехід біосфери в ноосферу в майбутньому, за думкою В. Вернадського, дозволить людству досягти на основі науки, розуму такої форми організованості взаємодії суспільства і природи, яка створить необхідні для збереження і подальшого розвитку людства умови.

Видатний вчений вважав, що єдиний шлях стійкого розвитку людства – це коеволюційний розвиток природи і людини, який “неминуче повинен статися, інакше не уникнути кінця світу” (Вернадский, 1986).

Отже, біосфера трансформується у царство розуму – в ноосферу, де наукова думка, поєднуючись з усіма духовними властивостями людини, виявляє себе як планетарне явище, що підтримуватиме природні режими інформаційно-енергетичного взаємообміну. Людина має взяти на себе

моральні зобов'язання щодо забезпечення й підтримки якісних параметрів життя, відповідальність за стан живого. Власне ці ідеї висловлював і А. Швейцер: “Я є життя, яке бажає жити серед життя”, – це і є “Етика благоговіння перед життям” (Швейцер, 1992).

Концепція ноосфери в інтерпретації В. Вернадського є філософською стратегією й одночасно природним законом подальшої еволюції людства. Пізніше вчені, базуючись на теоретичних розробках В. Вернадського, намагалися сконструювати модель ідеального суспільства, орієнтованого на природу. М. Моїсєєв з урахуванням змісту концепції ноосфери виділив як методологічну основу практичної діяльності для сучасного людства принцип коеволюції, який трактував як “такий розвиток людства, що не руйнує стабільності біосфери, її гомеостазу, зберігає необхідний для людства “еволюційний канал”. Концепція коеволюції передбачає спільний розвиток, взаємодію, сумісну еволюцію природи і суспільства, людини і природи, духовного, економічного і соціального розвитку цивілізації з урахуванням перспектив майбутніх поколінь (Моїсєєв, 1998, с. 27-28).

Як вважають послідовники ноосферного вчення, виживання цивілізації, збереження біосфери можливе тільки за умови гармонізації взаємин людини, суспільства і природи як єдиного цілого на основі глобальності мислення і духовної відповідальності Людини, його розуму за життєдіяльність людей на планеті.

Біосфера – середовище життя людини. Вона створювалась, як і вся планета Земля, земними і космічними силами. Людство повинно пам'ятати, попередження Л. Гумільова, що “Ми не самотні у світі! Близький Космос бере участь в охороні природи, а наша справа - берегти її. Вона – не лише наш будинок, вона – ми самі. Заради цієї тези і був написаний трактат, який тепер закінчений. Присвячую його великій справі охорони природного середовища від антисистем (Гумилев, 1989).

Ще у другій половині XIX століття, філософ – косміст Н. Федорів підкреслював, що: “Загальною справою для сучасного людства є творення ноосфери, де люди свідомо переходять від ідеології максимуму (суспільству більше узяти від природи, людині – від суспільства) до ідеології оптимуму – гармонійного спільного розвитку, сотворчості особи, суспільства і природи” (Субетто, 2014)

Людство має відчувати відповідальність людини за життя на Землі як найбільшій самоцінності, інакше світ людини може залишитися світом без людини. Воно зобов'язане організувати свою діяльність на Землі відповідно до Законів Природи, об'єднати зусилля усіх держав у вирішенні насущних питань життя людства, створити передумови для перетворення біосфери Землі в свідомо організовану і керовану людиною ноосферу.

У наш час значення вчення про ноосферу, про органічну єдність природи і суспільства, про те, що в умовах збільшеної технологічної могутності людей природа вже не може існувати і розвиватися без свідомого управління її життям з боку людства, стало очевидним.

Вчення про ноосферу пов'язується з людиною не випадково. Головне і, мабуть, найістотніше для ноосферного суспільства – принципово новий тип

зв'язку природи, людини і суспільства. Формування ноосфери передбачає глибокі духовні перетворення в самій людині і передусім у сфері її свідомості.

Головним чинником, що визначає вектор переходу до ноосферного суспільства повинні стати формування ноосферної свідомості, космопланетарного світогляду, що ґрунтується на ідеї гармонійного буття людини в космічній організованості життя, гармонійної єдності Космосу, планети Земля, Біосфери, Ноосфери і Людства, організації взаємодії між ними на гуманістичних ноосферних засадах, усвідомлення людиною своєї органічної єдності та цілісності зі Світом. Сучасна людина повинна зрозуміти пріоритет духовності у будь-яких видах і формах природоперетворювальної діяльності, оскільки саме духовні основи людського єства здатні забезпечити вихід із екологічної кризи.

Тому актуальною проблемою сучасності стає виховання ноосферної людини, для якої є характерним вимоги до себе з позицій Абсолюту, усвідомлене прагнення до високих ідеалів, духовних цінностей, устремління жити у гармонії з собою і світом за духовними принципами, усвідомлення своєї духовної відповідальності за усе, що відбувається на Землі і в Космосі (Тюріна, 2018; Тюріна, 2017).

Висновки: з урахуванням новітніх наукових даних біосфера Землі – самоорганізована система, яка повинна підтримувати на відповідному рівні певний екологічний баланс між усіма своїми компонентами. Людина, людство, по суті, є частиною планети, її активними складовими. І тому кожна людина, будучи важливою складовою планети, несе особисту відповідальність за процес еволюції на Землі, гармонію взаємин у системі “Людина – Природа”.

Інформаційно-енергетичне поле (біосфера) Землі є визначальним чинником, який впливає на здоров'я системи “людина”, її життєздатність і життєстійкість тому необхідні усвідомлений ноосферний спосіб мислення і діяльності у взаємодії із Землею.

На наш погляд, саме духовна складова людини, і, відповідно, людства здатні забезпечити вихід з екологічної кризи, що склалася на планеті. Удосконалюючись духовно, ми підвищуємо не тільки власні індивідуальні вібрації, але й шляхом інформаційно-енергетичного взаємообміну та взаємодії позитивно впливаємо на довкілля, насичуємо біополе Землі Любов'ю, Добром, Світлом, Радістю – Творчими Енергіями, тобто утворюємо екологічну рівновагу в навколишньому просторі, оскільки ми – Єдиний Організм. Відповідно урівноважаться і гармонійно взаємодіятимуть усі системи життєзабезпечення в організмі людини, відновиться внутрішній духовний взаємозв'язок, взаємодія і співпраця між людьми та Землею, якщо людство ставитиметься до нашої планети з відповідальністю, пошаною, любов'ю і вдячністю.

Видатний німецький філософ, лікар і дослідник природи Парацельс (1493–1541) стверджував, що всі наші знання – самооткровення Природи, а усі наші можливості – результат взаємодії з Природою, яка має божественне походження. Людина залежить від Природи, а стан природи, як справедливо вважав Парацельс, залежатиме від стану людства в цілому.

Використана література :

1. Вернадский В. И. и современность. (1986). Сборник статей / АН СССР. Институт геохимии и аналитической химии имени В.И. Вернадского. Москва : Наука.
2. Вернадский, В. И. (1989). Начало и вечность жизни. Москва : Сов. Россия.
3. Вернадский, В. И. (1988). Философские мысли натуралиста. Москва : Наука.
4. Вернадский, В. И. (1987). Химическое строение биосферы Земли и её окружения. Москва : Наука.
5. Гумилев, Л. Н. (1989). Этногенез и биосфера Земли. Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та.
6. Дмитриев, А. (2002). Огненное пересоздание климата Земли. Новосибирск – Томск : Издательство ОООГ “Твердыня”.
7. Моисеев, Н. Н. (1998). Еще раз о проблеме коэволюции. *Вопросы философии*. 8, 26-32.
8. Моисеев, Н. Н. (1990). Человек и ноосфера. Москва : Молодая гвардия.
9. Субетто, А. И. (2014). Ноосферно-Космическая Гармония. Санкт-Петербург : Астерион.
10. Тюрина, Т. Г. (2017). Виховання духовності студентської молоді у ноосферному вимірі : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки.
11. Тюрина, Т. Г. (2018). Виховання духовності студентської молоді у контексті ноосферної освіти : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.07. Східноукраїнський нац. ун-т ім. В. Даля. Київ.
12. Швейцер, А. (1992). Благоговение перед жизнью. Москва : Прогресс.

References :

- [1] Vernadskij V. I. i sovremennost'. (1986). Sbornik statej [1. Vernadsky V.I. and modernity. Digest of articles] AN SSSR. Institut geohimii i analiticheskoy himii imeni V. I. Vernadskogo. Moskva : Nauka (rus).
- [2] Vernadskij, V.I. (1989). Nachalo i vechnost' zhizni. [The beginning and eternity of life.] Moskva :Sov. Rossija. (rus).
- [3] Vernadskiy, V. I. (1988). [Filosofskie mysli naturalista [Philosophical thoughts of a naturalist]. Moskva : Nauka (rus).
- [4] Vernadskij, V.I. (1987). Himicheskoe stroenie biosfery Zemli i eè okruzenija. [The chemical structure of the biosphere of the Earth and its environment]. Moskva : Nauka (rus).
- [5] Gumilev, L. N. (1989). Jetnogenez i biosfera Zemli [Ethnogenesis and biosphere of the Earth]. Leningrad : Izd-vo Leningr. un-ta (rus).
- [6. Dmitriev, A. (2002). Ognennoe peresozdanie klimata Zemli. [Fiery recreation of the Earth's climate] Novosibirsk – Tomsk : Izdatel'stvo OOOG “Tverdynja” (rus).
- [7] Moiseev, N. N. (1998). Eshhe raz o probleme kojevoljucii. [Once again about the problem of co-evolution.] Voprosy filosofii. 8, 26-32 (rus).
- [8] Moiseev, N. N. (1990). Chelovek i noosfera. [Man and the noosphere.] Moskva :“Molodaja gvardija” (rus).
- [9] Subetto, A. I. (2014). Noosferno-Kosmicheskaja Garmonija [Noosphere-Cosmic Harmony]. SPb. : Asterion (rus).
- [10] Tyurina, T. G. (2009). Fenomen duxovnosti osobystosti: monografiya [The phenomenon of the spirituality of the individual: monograph]. Lviv: SPOLOM (ukr).
- [11] Tyurina, T. G. (2017). Vykhovannya dukhovnosti studentskoyi molodi u noosfernomu vymiri: monografiya. [The upbringing of students' spirituality in the noosphere dimension: monograph] Lviv : Publishing House of Lviv polytechnics (ukr).
- [12] Shvejcer, A. (1992). Blagogovenie pered zhizn'ju. [Reverence for life]. Moskva :Progress (rus).

ТЮРИНА Т. Г. ГАРМОНИЯ взаимоотношений человека и природы: ноосферный поход.

В статье охарактеризованы ключевые идеи концепции биосферы и ноосферы В. Вернадского относительно взаимоотношений человека и природы. Рассмотрен человек как органическая составляющая биосферы, раскрыта системная взаимосвязь человека и окружающей среды. Человеческое сознание представлено как главный фактор, который определяет качество и характер взаимоотношений в системе “Человек – Природа”. На основе теоретических исследований ученых доказано, что Земля это живая, сложная саморегулирующаяся информационно-энергетическая сверхсистема. Определенно, что человечество своей негативной энергетикой, деструктивной деятельностью является одной из главных причин нарушения баланса природных экосистем, активизации планетарных

процесов, катаклізм. Рассмотрены пути выхода из экологического кризиса: коэволюционное соразвитие человека, природы и общества, переход от биосферы в сознательно организованную и управляемую человеком ноосферу, ноосферную цивилизацию; воспитание человека с ноосферным уровнем сознания, который осознает свою космопланетарную ответственность за жизнь на Земле и в Космосе, экологию планеты, и стремится жить в гармонии с собой и миром.

Ключевые слова: концепция биосферы и ноосферы В. Вернадского, система “Человек – Природа”, экологический кризис, коэволюция, ноосферный человек.

TIURINA T. H. Harmony of an individual and nature: noospheric approach.

The article describes the key ideas of V. Vernadsky's concept of biosphere and noosphere in the context of relationships between an individual and nature. Individual is considered as an organic component of the biosphere; the system of interrelation of man and the environment is revealed. Human consciousness is presented as the main factor that determines the quality and nature of relationships in the “Man – Nature” system. On the basis of theoretical studies of modern scientists, it has been proved that the Earth is a living, complex, self-regulating information-energy super-system. It was determined that humanity, with its negative energy, destructive activity, is one of the main causes of the imbalance of natural ecosystems, activation of planetary processes, natural disasters. The following ways out of the ecological crisis are considered: co-evolution, the joint development of man, nature and society, transition from the biosphere to the noosphere that is consciously organized and controlled by man, the noospheric civilization; education of man with noospheric level of consciousness, who is aware of his cosmoplanetary responsibility for life on the Earth and in Cosmos, ecology of the planet, and strives to live in harmony with himself and the world.

Keywords: the concept of the biosphere and noosphere by V. Vernadsky, the “Man-Nature” system, environmental crisis, co-evolutionary development of person, nature and society, noospheric person.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.25>

УДК 378.011.3-051:78

Чжан Бо

ДІАГНОСТИЧНИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОЦІНЮВАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІ МУЗИКИ

Стаття присвячена висвітленню особливостей діагностичного етапу формування художньо-оцінювальних умінь майбутніх учителів музики в умовах факультетів мистецтв педагогічних університетів. Акцентовано увагу на пріоритетних напрямках освіти в ракурсі розвитку ресурсів інтелекту майбутніх фахівців. Представлено власний погляд автора на досліджувану проблему в цілісному баченні перспектив розвитку мистецької освіти України та Китаю. Обґрунтовано позицію автора про те, що для формування самостійності творчої індивідуальності майбутніх учителів музики необхідно освоєння ними оцінювальних алгоритмів навчання, які сприяють виконанню функцій контролю для продуктивного перетворення початкової мистецької дійсності. У статті проаналізовано останні дослідження та публікації з наукової проблеми, наведені обґрунтовані висновки. Сформульовано мету статті, яка полягає у висвітленні особливостей проведення діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи з визначення та надання характеристик рівнів сформованості художньо-оцінювальних